



Siirtoväen asiain järjestely.

Ottamastamme rauhanaskeleesta aiheutui syyskuun alussa uusia laajoja evakuointeja. Karjalassa oli tyhjennettävä ne Moskovan rauhan rajan kaakkoispuoliset alueet, joilla väestö oli vielä paikoillaan. Tämä koski nimenomaan Laatokan-Karjalaa. Vaikka aikaa oli käytettävissä vain kaksi viikkoa, saatiin evakuointi suoritetuksi varsin perusteellisesti. Leikkaamatta ja puimatta ollutta viljaa ja samoin perunaa jäi kuitenkin paikoilleen melkoisesti. Väestö ja tavarat sijoitettiin Vaasan läänin. Tavaraa kertyi noin 7,000 rautatievaunu-kuormaa. Karjalan lisäksi oli tyhjennettävä Porkkalan vuokra-alue. Se ehdittiin suorittaa käytännöllisesti katsoen sataprosenttisesti. Erit-täin vaivalloisiksi muodostuivat evakuointitoimenpiteet Pohjois-Suo-messa, sillä sotatoimien saksalaisia joukkoja vastaan ollessa odotet-tavissa oli pyrittävä tyhjentämään koko Oulunjakolinjan pohjoispuoli-nen alue. Suurin piirtein väestö saatiin siirretyksi pois. Pääosa siitä toimitettiin etelään, mutta noin 30,000 henkilöä mukanaan karjaa ja tavaraa ohjattiin Ruotsin puolelle. Pitkistä kuljetusmatkoista ja muista hankaluuksista johtuen kertyi Pohjois-Suomesta tavaraa vain tuhat-kunta vaunukuormaa.

Evakuoidun väestön lukumäärää lisäsivät nämä siirrot huomatta-vasti. Uutta siirtoväkeä voitiin arvioida olevan yli 400,000 henkilöä, ja talvisodan siirtolaiset huomioonottaen nousi kokonaisluku lähes puole-n miljoonaan. Lokakuun alkupuolelta lähtien on evakuoitujen määrä kuitenkin ollut vähenemässä, sillä väestön palauttaminen uuden rajan luoteispuolisiin, aikaisemmin tyhjennettyihin Karjalan kuntiin on saatu käyntiin. Samoin on tapahtunut huomattavassa määrässä palautuksia saksalaisten miehityksestä vapautettuihin Pohjois-Suomen kuntiin. Sitä mukaa kuin uusia alueita täällä vapautuu, palauttamista jatketaan. Arvioiden mukaan käsittävät takaisinsiirrot 90,000—100,000 henkilöä ja 40,000—50,000 nautayksikköä.

Siirtoväen nykyinen sijoitus ei ole kestäväällä pohjalla. Niissä suun-nitelmissa, joihin siirrot ovat perustuneet, ei oltu otettu tarpeeksi huomioon rehun tarvetta karjalle eikä myöskään väestön mahdolli-suuksia työn ja viljelysmaan saantiin. Tästä johtuen on välttämätöntä suorittaa varsin perusteellisia uudelleensijoituksia. Melkoinen osa niistä jää ensi vuoteen, mutta jo tänä syksynä on tarkoitus suorittaa mel-koisia tasoitussiirtoja. Näissä siirroissa pyritään väestö ohjaamaan niihin kuntiin, jotka sisältävät edellisen välirauhan aikana vahvistet-

tuun asutussuunnitelmaan. Tasoitussiirtojen suorittamista on viivästyttänyt kuljetusvälineiden puute. Armeijan ensimmäisen kotiutusvaiheen jälkeen toivotaan tähän helpotusta. Yleensä on todettavissa, että siirtoväki mielellään siirtyy lopullisiin sijoituskuntiin. Poikkeuksen tekevät kuitenkin ne tapaukset, joissa asuttamiskunnan sijainti ei asianomaisia siirtolaisia tyydytä.

Asuttamistoimenpiteitä valmistellaan parhaillaan. Maatalousministeriön asutusasiainosastossa on laadittu joukko lakiluonnoksia, jotka nyt ovat 14-miehisen toimikunnan tarkastettavana. Minkälaisen sisälön asutuslaki toimikunnassa ja senjälkeen hallituksessa saa ja milloin esitys voidaan antaa eduskunnalle, siitä ei tätä kirjoitettaessa ole vielä tietoa. Siirtoväen ja rintamamiesten asuttaminen lienee tarkoitus toteuttaa saman lain pohjalla.

Kun omien viijelmien järjestäminen maataloussiirtoväelle kysyy aikaa, koetetaan maan tarve tyydyttää *väliaikaisesti vuokraussysteemin* avulla. Tästä on annettu laki, jonka mukaan vuokramaisten hankinta on pantu käyntiin. Tähän mennessä ei vuokraussopimuksia kuitenkaan ole vielä sanottavasti syntynyt. Mahdollista on, että kevätpuolella asiaan tunnetaan suurempaa mielenkiintoa. Näin varsinkin, kun tasoitussiirtojen jälkeen siirtoväelle voidaan tarjota vuokramaata lopullisissa sijoituskunnissa. Siirtoväen asenne on pitäytynyt sen takia, että se toivoo saavansa nopeasti omaa maata ja odottaa asutuskuntiin siirtymistä. Vuokramaan saantia koskeva hakemus lähetetään sen kunnan vuokratoimikunnalle, josta maata anotaan.

Siirtoväen asunto-olot ovat olleet varsin huonot. Toimenpiteisiin korjauksen aikaansaamiseksi on ryhdytty. Siirtoväen huoltoviranomaiset ja siirtoväen luottamusmiehet on määrätty sijoituskunnissa tarkastamaan kaikkien siirtoväkipereiden majoitusolosuhteet. Jos puutteellisuksia todetaan, on ne korjattava ja kaikille perheille on järjestettävä tyydyttävä talvimajoitus. Asuntotilanteen parantamiseen maaseudulla pyritään myös myöntämällä rakennusavustuksia tilapäisten korjaustöiden suorittamista varten. Jäljempänä selvitetään, miten niitä on saatavissa. Paitsi maaseudulla on toimenpiteisiin asuntotilanteen helpottamiseksi ryhdytty myös asutuskeskuksissa. Maan kaikissa kaupungeissa, Kemiä ja Torniota lukuunottamatta sekä eräissä asutuskeskuksissa, saa kullakin perheellä olla vain yksi huone kutakin perheenjäsentä kohden. Loput huonetilasta on annettava vuokralle. Asuntotilanne asutuskeskuksissa on tästäkin huolimatta erittäin vaikea. Edellä mainitun järjestelyn vaikutus voinee ilmetä vasta jonkin ajan kuluttua.

Menetetyt omaisuuden korvaaminen on pohdittavana valtiovarainministeriön kansantalousosaston finanssitoimikunnassa. Varmaa on, että valtio ryhtyy korvauksia maksamaan, mutta millaisin perustein ja missä muodossa se tapahtuu, siitä ei ole vielä mitään sanottavissa. Kuten valtiovarainministeri äskeisessä talousarvion lähete keskustelussa mainitsi, aiotaan korvauslakiesitys antaa eduskunnalle mahdollisimman pian, parhaassa tapauksessa jo tämän vuoden aikana. Ei ole tietoa siitä, ryhdytäänkö jo ennen korvauslain vahvistamista ja käytäntöönsoveltamista myöntämään ennakkokorvauksia.

Kun ennakkokorvauksia ei vielä ole saatavissa, on katsottu tarpeelliseksi myöntää niille siirtoväkeen kuuluville henkilöille, jotka eivät omin varoin tai ansiotuloin kykene hankkimaan menettämiään välttämättömiä tavaroita, eräänlaisia *ennakkoavustuksia*. Niitä myönnetään vain pakottavissa tapauksissa ja takaisinmaksuehdolla. Ensi sijassa voivat niistä päästä osallisiksi mainitunlaisessa asemassa olevat Karjalan kannakselta ennen Viipurin luovuttamista evakuoit, sekä samoin Kuusamosta ja Sallasta siirretyt henkilöt ja perheet. Avustusta myönnetään pitovaatteiden hankkimiseen korkeintaan 2,000 markkaa alle 15-vuotiasta lasta kohden, 3,000 markkaa yli 15-vuotiasta naispuolista perheenjäsentä kohden ja 4,000 markkaa yli 15-vuotiasta miespuolista perheenjäsentä kohden. Työpaikan saantiin tarpeellisten työkalujen ostamiseen annetaan avustusta 1,500 markkaan asti. Välttämättömän asunotiraimiston ja taloustavarain hankkimista tuetaan korkeintaan 5,000 markan ennakkoavustuksella perhettä kohden. Lisäksi myönnetään maataloussiirtoväelle pakottavissa tapauksissa rehujen hankkimiseksi karjalle ennakkoavustusta 1,500 markkaa varsaa ja lehmää kohden, kuitenkin yhteensä korkeintaan 6,000 markkaa yhdelle perheelle. Eräillä paikkakunnilla voidaan nämä ylärajat korkeitten rahtikustannusten takia nostaa aina 2,500 ja 10,000 markkaan. Näitä kaikkia avustuksia on haettava sijoituskunnan siirtoväen huoltojohtajalta.

Rakennusavustuksia, joista edellä mainittiin, myöntävät sekä siirtoväen huoltojohtajat että maaseudulla liikkuvat maanviljelysseurojen asutustoimikuntien rakennusmestarit. Avustusta voidaan myöntää 3,000 markkaan, harkinnan mukaan aina 5,000 markkaan asti. Suuremman avustuksen myöntämisen ratkaisee maanviljelysseuran avustustoimikunta, ylärajan ollessa kuitenkin korkeintaan 10,000 markkaa. Joissakin poikkeustapauksissa voi vieläkin suurempi rakennusavustus tulla kysymykseen. Rakennusavustuksia myönnetään sekä asuin- että karjarakennusten korjaamiseen. Jos korjauksen suorittaa siirtolaisperhe, on avustus 100 prosenttia kustannuksista, jos siitä huolehtii isäntäväki, on avustusprosentti 75.

Siirtoväen huoltoraha on osoittautunut liian pieneksi. Marraskuun alusta lähtien 1944 voi huoltojohtaja myöntää huoltorahaa aina 15 markkaa alle 15-vuotiasta kohden ja 20 markkaa yli 15-vuotiasta kohden. Lääninhallituksen päätöksellä voidaan huoltoraha korottaa vastaavasti aina 20 ja 25 markkaan.

Verohelpotusten myöntäminen siirtoväelle on valtioneuvoston käsiteltävänä. Päätöstä voidaan odottaa lähiaikoina ja se muodostunee siirtoväelle hyvin myönteiseksi. Todennäköistä on, että vuoden 1943 tulosta ei peritä valtion, kunnan ja seurakunnan veroa eikä sotalainaa.

Siirtoväen on tärkeitä ilmoittaa oleskelukunnan huoltojohtajalle *osoitteensa*, koska niitä tarvitaan tavarain palauttamista varten, korvausten suorittamiseksi valtion toimesta evakuoinnin aikana myydyistä omaisuudesta ja osoitteiden välittämiseksi asianomaisten omaisille ja tuttaville.



Helsinki 1944. Valtioneuvoston kirjapaino.



19.00.115